

Наталія ПОЧЕРНІНА,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки і бізнесу,
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного,
Україна

ПРЯМЕ ІНОЗЕМНЕ ІНВЕСТУВАННЯ: ВИКЛИКИ ДЛЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Одним із важливих напрямів розвитку кожного виду економічної діяльності є залучення прямих інвестицій, у тому числі іноземного походження. І хоча для стабільного довгострокового розвитку галузі більш бажаними є внутрішні інвестиції, пряме іноземне інвестування залишається дієвим засобом фінансування на фоні недостатнього обсягу національного капіталу. У зв'язку з цим, аналіз існуючих проблем прямого іноземного інвестування та перспектив його більш ефективного використання у майбутньому є актуальним та доцільним.

Метою даного дослідження є виявлення низки проблем, пов'язаних з прямим іноземним інвестуванням, для аграрної сфери України.

Проблематика іноземного інвестування в Україні активно досліджується як на рівні вітчизняних науковців [1; 2], так і на рівні державних та міжнародних інституцій [3]. Поділяємо думку тих науковців, які наголошують: 1) на значимості інвестиційної діяльності в аграрному секторі для нарощування потенціалу конкурентоспроможності національної економіки та відродження сільських територій [1, с. 12-13]; 2) на існуючих проблемах залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в галузь [2, с. 34].

В якості предмету даного дослідження обрано проблему структури ПІІ у сферу сільського, лісового та рибного господарства за інструментами інвестування. Передусім, звертає на себе увагу той факт, що сільське господарство, яке здійснює внесок у ВВП країни на рівні 9%, у залишках прямих інвестицій наростаючим підсумком на кінець року демонструє значно меншу частку (таблиця 1)

**Залишки прямих іноземних інвестицій в Україні на 31 грудня,
млн. дол. США**

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Прямі інвестиції в Україну	46010	47706	47765	46894	54210	52091	64163
Сільське, лісове і рибне господарство	2699,9	1428,2	1529,5	1579,3	1489	1638,2	2997
галузь у % до України	5,9	3	3,2	3,4	2,7	3,1	4,7

Джерело: складено та розраховано автором за даними [4]

Отже, національна галузь, яка має стратегічне значення і для продовольчої безпеки, і для економічного зростання у якості об'єкта іноземного інвестування залишається непривабливою (на фоні питомої ваги промисловості 44% та торгівлі 15% у 2021 році). Відтак, зусилля і макроекономічної, і галузевої політики мають бути спрямовані на активну реалізацію завдань, окреслених в пункті розділу 2.5 «Високовартісне сільське господарство» Національної стратегії збільшення прямих іноземних інвестицій в Україну (2021 рік) задля подолання практики концентрації вітчизняного аграрного сектору на виробництві продукції з низькою доданою вартістю [3, с. 6].

Наступний виклик для політики залучення прямих іноземних інвестицій полягає в активізації операцій на фондовому ринку, оскільки в структурі ПІІ аграрної сфери інструменти участі в капіталі представлені в незначних обсягах (рис. 1). Так, якщо у 2019 році інструменти участі в капіталі, крім реінвестованих доходів, у сфері сільського, лісового та рибного господарства становили 73,2 млн. дол США, то в 2020 році їх обсяг описувався від'ємним значенням (- 12,1 млн. дол.), а в 2021 році їх сума становила 19,5 млн. дол., що відповідало їх питомій вазі в структурі ПІІ галузі на рівні 1,9%. Для порівняння питома вага цієї складової ПІІ в загальноукраїнському обсязі сягала 17,7%. Таким чином, актуалізується питання щодо необхідності більш широкого впровадження акціонерної форми власності в аграрному секторі з метою акумуляції частини доходів у вигляді дивідендів.

Рис. 1 Прямі іноземні інвестиції за інструментами, млн. дол. США

Джерело: побудовано автором за даними [4]

Відповідно до методології КПБб, доходи прямих інвесторів від участі в капіталі мають включати не лише дивіденди, а і їхню частку в нерозподіленому прибутку підприємства (реінвестовані доходи), незважаючи на те, що ці прибутки, на відміну від дивідендів, не перераховуються. Як демонструють дані рис. 1, реінвестування доходів у структурі ПІ аграрної сфери відіграє стабілізуючу роль. У 2020 році, коли ПІ по Україні по даному інструменту був від'ємний обсяг (-487,70 млн. дол.), в сільському, лісовому та рибному господарстві від був позитивний (194,3 млн. дол.), а у 2021 році обсяг

реінвестування доходів в галузі перекивав негативне значення складової «боргові інструменти». Отже, для галузевої політики виклики стосовно цього полягають у створенні сприятливих умов для утримання та зміцнення даного тренду.

Наступний виклик пов'язаний з практикою використання боргових інструментів як джерела фінансування ПІІ в аграрній сфері. Як показує рис. 2, у 2021 році динаміка ПІІ за цим інструментом була від'ємною.

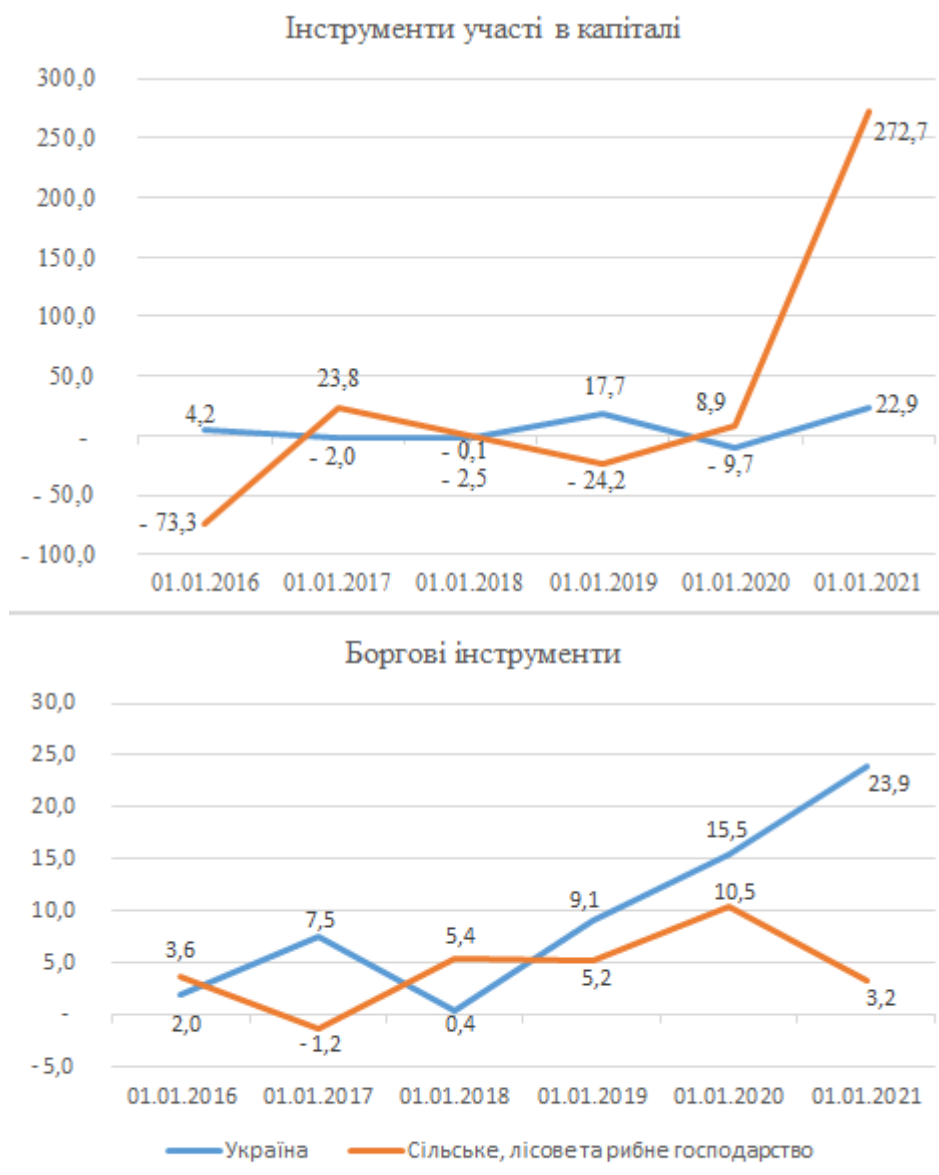

Рис. 2 Темпи приросту ПІІ в Україні: залишки на кінець року за інструментами, %

Це означає, що існує нагальна потреба в активізації обороту боргових інструментів, зокрема аграрних розписок, форвардних контрактів, авальованих векселів тощо, як це відбувається у багатьох країнах світу.

Висновки. Аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій в сільському, лісовому та рибному господарстві дозволив виявити наступні цільові орієнтири для галузевої та макроекономічної політики: спрямування зусиль на переведення сільськогосподарської сфери до ніші високовартісного виробництва, використання переваг акціонерної форми власності та більш широкого використання обігу боргових інструментів.

Список використаних джерел

1. Крюкова І.О. Пріоритети розвитку інвестиційної діяльності в аграрному секторі України у контексті сучасних європейських тенденцій. *Інноваційна економіка*. 2021. №1.2 (86). С. 12-19. DOI: 10.37332/2309-1533.2021.1-2.2
2. Мельник О. І., Мельник А. Г., Малиш Л. Б. Іноземне інвестування як фактор розвитку аграрного сектора України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 2. С. 32-37. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.2.32
3. Національна стратегія збільшення прямих іноземних інвестицій в Україну. EY, USAID CEP. 2021 100 p. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/uk/fdi-strategy/>
4. Статистична інформація з офіційного сайту Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>